

Reakcja środowisk akademickich na projekt ustawy o Akademii Kopernikańskiej

Warszawa, 24 marca 2022 r.

Szanowny Pan Andrzej Duda
Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Prezydencie

Zwracamy się do Pana Prezydenta z gorącym apelem związanym z projektem ustawy o Akademii Kopernikańskiej, przekazanym przez Pana do procedowania w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej. Jako przedstawiciele demokratycznie wybranych, reprezentatywnych instytucji środowiska akademickiego: Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Polskiej Akademii Nauk, a także organizacji związkowych: Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki Związku Nauczycielstwa Polskiego oraz Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”, zwracamy się do Pana Prezydenta z prośbą o wycofanie projektu i wstrzymanie dotyczących go prac.

Przedłożony projekt wywołuje poważne kontrowersje merytoryczne w środowisku akademickim, jest źródłem wielu negatywnych emocji i obaw wśród polskich uczonych. Sposób tworzenia, funkcjonowania i finansowania, a także celowość powołania Akademii jest dla większości środowiska niezrozumiały. Niejasne są przyczyny włączenia do jej struktury zaledwie części obszarów badawczych, z pominięciem innych, niezwykle ważnych dla rozwoju nauki i gospodarki naszego kraju. Sytuacja ta, w połączeniu z brakiem szerszej, środowiskowej dyskusji nad projektem, wywołuje różne spekulacje. Istotne zastrzeżenia przedstawiła także Polska Akademia Umiejętności. Istnieje zatem bardzo realne niebezpieczeństwo, iż projektowana ustawa stanie się źródłem rozłamu środowiska naukowego.

Nasz niepokój potęguje fakt, iż projekt pojawia się w szczególnym i wyjątkowo niespokojnym czasie, gdy sytuacja gospodarcza jest trudna ze względu na rosnącą inflację, ceny paliw i energii oraz trwający kryzys humanitarny związany z wojną w Ukrainie oraz planowane bardzo wysokie koszty działań pomocowych. Tymczasem wdrożenie projektu wymaga znacznych nakładów finansowych, które będą absorbowały środki niezbędne na pokrycie skutków wzrostu cen, oraz zwiększenia niezbędnych wydatków na obronność. Wpłynie to na pogorszenie trudnej sytuacji, w jakiej znajduje się dziś szkolnictwo wyższe i nauka, zmagające się z nieoszacowanymi jeszcze skutkami wciąż trwającej pandemii.

W piśmie KRASP z 15.02.2022 r. do Pana Premiera Mateusza Morawieckiego (dołączonym do tego listu) oraz w pismach i postulatach organizacji związkowych, dotyczących zwiększenia finansowania szkolnictwa wyższego i nauki, w tym wynagrodzeń pracowników, złożonych jeszcze przed agresją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, wskazaliśmy na konieczność zwiększenia finansowania sektora szkolnictwa wyższego o ok. 3,4 mld zł, tak aby pokryć wzrastające koszty utrzymania infrastruktury uczelni i instytutów oraz przeprowadzenia niezbędnego zwiększenia wynagrodzenia, które zaledwie zrekompen-

suje skutki rosnącej inflacji i cen energii. Z podobnymi problemami zmagają się także instytuty Polskiej Akademii Nauk.

Warto wskazać na fundamentalne aktualnie problemy finansowe środowiska, jak chociażby fakt, że łączna wartość szacowanych zwiększonych kosztów funkcjonowania w 2022 r. tylko uczelni biorących udział w badaniu wynosi ponad 1 mld zł (wartość dla 74 jednostek spośród 97 publicznych uczelni zrzeszonych w KRASP). Pogłębiające się niedofinansowanie, jeśli chodzi o wynagrodzenia w szkołach wyższych i instytucjach nauki, powoduje coraz większą frustrację oraz chęć rezygnacji z zawodu wielu młodych, wartościowych nauczycieli akademickich. Rośnie niezadowolenie naszych społeczności – na polskich uczelniach trwa akcja protestacyjna związków zawodowych.

Wymowa faktów jest nieubłagana: stosunek wartości minimalnego wynagrodzenia zasadniczego profesora do minimalnego wynagrodzenia pracownika zmniejszył się z 3,05 w 2018 r. do zaledwie 2,13 w 2022 r. Pokazuje to dobitnie stopień spadku wartości wynagrodzeń w systemie szkolnictwa wyższego w stosunku do wzrostu płac w gospodarce. Podwyższenie płacy minimalnej do wysokości 3010 zł brutto, bez równoczesnej korekty minimalnej płacy profesora, powoduje postępującą pauperyzację zawodu uczonego: nowa płaca minimalna stanowi aż 47% minimalnego wynagrodzenia zasadniczego profesora (6410 zł brutto) i 64% wynagrodzenia zasadniczego adiunkta (4680 zł brutto), a minimalne wynagrodzenie zasadnicze asystenta (3205 zł brutto) jest tylko o 195 zł brutto wyższe od płacy minimalnej).

Rozwój polskich uczelni i instytutów PAN służy całemu krajowi, decyduje o przyszłości młodych Polaków. Zwracamy się zatem z prośbą, aby Pan Prezydent zechciał rozważyć nasze argumenty. Bylibyśmy niezmiernie wdzięczni za zorganizowanie osobistego spotkania, na którym przedstawilibyśmy szczegółowo wszystkie wątpliwości, uwagi i problemy, jakie przedstawiony projekt stwarza dla polskiego środowiska akademickiego i systemu szkolnictwa wyższego. Nie znalazły się one w ocenie skutków regulacji.

W czasie, kiedy za naszą wschodnią granicą dzielna Ukraina walczy o wolność swoją i naszą, nie są nam potrzebne rozdźwięki, podziały i konflikty w środowisku i społeczeństwie. Ważna jest jedność i wspólne stawianie czoła realnym, ważnym i pilnym wyzwaniom, które stoją przed nami wszystkimi.

Z wyrazami szacunku,

prof. Arkadiusz Mężyk

Przewodniczący Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

prof. Marcin Pałys

Przewodniczący Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

prof. Jerzy Duszyński

Prezes Polskiej Akademii Nauk

dr Janusz Szczerba

Prezes Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki Związku Nauczycielstwa Polskiego

Dominik Szczukocki

Przewodniczący Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”